

GLOBAL DETERIORATION SCALE (GDS) (volgens Reisberg)

De “Global Deterioration Scale” werd door Barry Reisberg ontwikkeld om een algemeen overzicht te geven van de stadia van het cognitief functioneren voor patiënten met een primaire degeneratieve dementie. Het ziekteproces wordt opgesplitst in 7 stadia. De stadia 1 tot 4 zijn de “predementie en lichtere stadia”; in de stadia 5 tot 7 kan een persoon niet meer zelfstandig zonder hulp leven. In de GDS heeft elk stadium een nummer en een korte titel met een beschrijving van de karakteristieken van het betreffende stadium. Zorgverleners kunnen het stadium, waarin de patiënt zich bevindt, vaststellen door een observatie van de karakteristieken van het gedrag van de patiënt en dit te vergelijken met de beschreven niveaus.

Stadium 1

Geen cognitieve stoornis (Normale Volwassene).

Geen subjectieve geheugenklachten noch objectieve vaststellingen van geheugendeficits bij een gesprek.

Stadium 2

Zeer lichte cognitieve stoornis (Vergeetachtigheid of Normale Oudere).

Er bestaan subjectieve klachten van geheugenproblemen, met (a) het vergeten van de plaats waar men voorwerpen heeft neergelegd, (b) het vergeten van goed gekende namen. Bij een gesprek zijn er geen tekens van geheugenproblemen en er is geen interferentie met dagelijkse beroeps- of sociale activiteiten. Betrokkene maakt zich toch lichte zorgen over het probleem.

Stadium 3

Lichte cognitieve vermindering (Vroeg Verwardheidsstadium of Zeer Vroege Alzheimerdementie).

De eerste defecten worden manifest in volgende gebieden:

- (a) Desoriëntatie met moeilijkheden om de weg te vinden in een minder bekende omgeving
- (b) Collega's beginnen fouten op te merken in activiteiten van het sociale of beroepsleven
- (c) Woordbenoemingsproblemen beginnen zich te manifesteren en vallen naastbestaanden op
- (d) Bij het lezen van een tekst wordt relatief weinig onthouden
- (e) Het herinneren van namen bij nieuwe sociale contacten wordt moeilijk
- (f) De patiënt misplaatst soms waardevolle voorwerpen
- (g) Concentratiestoornissen worden opgemerkt bij een klinische testopdracht.

Bij een diepgaand gesprek vindt men objectieve geheugenstoornissen en bij wat meer eisende opdrachten worden er moeilijkheden opgemerkt. De patiënt begint fouten te ontkennen en er kunnen lichte angstverschijnselen optreden.

Stadium 4

Matige cognitieve achteruitgang (Laat Verwardheidstadium of Vroege Alzheimerdementie).

Bij een gesprek bestaat er een duidelijk deficit in de volgende domeinen:

- (a) verminderde kennis van recente gebeurtenissen;
- (b) geheugendefecten in de eigen recente voorgeschiedenis;
- (c) concentratiestoornissen bij eenvoudige repetitieve berekeningen;
- (d) toenemende moeilijkheden om zelfstandig te reizen, financiële zaken af te handelen...

Dikwijls zijn er geen stoornissen in

- (a) oriëntatie in tijd en ruimte
- (b) herkennen van familie en persoonlijke kennissen
- (c) de mogelijkheid om te reizen naar goed gekende bestemmingen.

Ingewikkelde opdrachten worden niet tot een goed einde gebracht. Ontkenning wordt een dominant verdedigingsmechanisme. Vervlakking van emoties treedt op en er is een neiging om zich te onttrekken aan confronterende situaties.

Stadium 5

Matig ernstige cognitieve achteruitgang (Vroeg Dementiestadium of Matige Alzheimerdementie).

De patiënt kan niet langer zelfstandig functioneren. Hij/zij kan zich bij een interview geen normaal gekende feiten meer herinneren, zoals een adres of goed gekend telefoonnummer, de namen van naaste verwanten (kleinkinderen) of de naam van de school die zij vroeger bezochten. Er is dikwijls een desoriëntatie in tijd (datum, dag van de week, seizoen...) en ruimte. Een patiënt met een goede schoolopleiding heeft moeilijkheden om eenvoudige repetitieve aftreksommen te maken (met 4 vanaf 40 of met 2 vanaf 20). In dit stadium is er dikwijls nog wel notie van belangrijke persoonlijke feiten over zichzelf of over naaste verwanten. Hij/zij herinnert zich nog wel de naam van de partner, kinderen en de eigen naam. Er is geen hulp vereist bij de persoonlijke hygiëne en de voeding, maar er zijn soms moeilijkheden om zich netjes te kleden.

Stadium 6

Ernstig cognitieve achteruitgang (Matig Ernstige Alzheimerdementie).

Regelmatig vergeet de patiënt de naam van de echtgeno(o)t(e) van wie hij/zij volledig afhankelijk geworden is. Is zich niet bewust van alle recente gebeurtenissen. Soms nog fragmentarische kennis van het vroegere eigen leven.

Meestal niet bewust van de omgeving, het jaartal, het seizoen enz. Heeft moeilijkheden om omgekeerd vanaf 10 te tellen, soms ook om opklimmend tot 10 te tellen. Vereist ondersteuning voor de ADL-activiteiten:

- (a) wordt soms incontinent en

(b) heeft hulp nodig om zich buitenhuis te verplaatsen, behalve af en toe naar zeer goed gekende plaatsen. Het dagritme is belangrijk gestoord. Reageren nog meestal op de eigen naam en kunnen naaste verwanten meestal

onderscheiden van vreemden.

Persoonlijke- en stemmingsstoornissen kunnen wisselend optreden met:

(a) waanbeelden en hallucinaties (beschuldigingswanen, praten soms met imaginaire personen of met hun eigen spiegelbeeld)

(b) obsessieve symptomen, zoals herhaaldelijk poetsen van voorwerpen

(c) angststoornissen, agitatie en zelfs agressief gedrag bij vroeger rustige personen

(d) besluiteloosheid, verlies van doelgerichtheid, omdat een gedachte niet lang genoeg kan vastgehouden worden om een taak tot een goed einde te brengen (cognitieve abulie).

Stadium 7

Zeer ernstige cognitieve achteruitgang (Eindstadium Alzheimerdementie).

Alle verbale mogelijkheden zijn verloren. Meestal is er geen spraak meer, alleen kreunende geluiden. Er bestaat urinaire incontinentie en er is hulp nodig voor toiletbezoek en voeding. De psychomotorische basisactiviteiten zijn niet meer mogelijk, zoals wandelen, opzitten en controle van de hoofdbewegingen. De hersenen kunnen het lichaam niet meer controleren. Dikwijls zijn er veralgemeende neurologische tekens en symptomen aanwezig.

Bron: Reisberg, 2003.